

Täze şygyr

Category: Edebi tankyt, Kitapcy
написано kitapcy | 24 январа, 2025
Täze şygyr YENİ ŞİİR

Yeni şiir başka, yeni şair başka... Yeni şiir dıştadır, yani bugün yeni şiir denilen şey, dış bakımdan eski şiire benzemeyen şeydir: değişik kalıpta; ama öz değişmemiş olabilir. Yeni şair ise şiire, kendisinden önce gelenlerin eserlerinde bulunmayan bir öz getirmiş olan adamdır. Onun şiiri dıştan bakılınca, eski şiire tıpkı benzeyebilir. Nedin de Baki gibi, Naili gibi gazeller, kasideler yazar, hem de hep o konular üzerinde yazar. Ama içten bakınca onun şiirinin Baki'nin şiirinden, Naili'nin şiirinden apayrı olduğunu görürsünüz: "Bu söz Nedim'in sözüdür" dedirten bir hali vardır. Galip için de bunları söyleyebiliriz. Nedim ile Galip edebiyatımızda birer yeni şairdir, bütün büyük şairler birer yeni şairdir. Yeni şairin başlıca vasfı eskimemektir. Nedim eskiyemez, Galip eskiyemez. Villon, Hugo, Rimbaud eskiyemezler. Yahya Kemal eskiyemez (yani ben onun yeni bir şair olduğuna, yeni bir şair olduğu için de eskiyemeyeceğine inanıyorum.)

Yeni şiir ise eskidir. Bir zamanlar gazel yazmak da elbette yeni, yepyeni, züppelik sayılacak bir şey olmuştur; aradan yıllar geçip de herkes alışınca gazel yazmak eskimiştir. Vezinsiz, kafiyesiz şiir yazmak elli yıl sürerse, o çeşit şiirlere ama bizim için eski bir aşınadır. Bir de İstanbul'un bizim çocukluğumuzdaki bir tahtası kalmadı. Edebiyat-ı Cedide bize ne kadar köhne geliyor...

Böyle söylemekle yeni şiiri, vezinsiz, kafiyesiz şiiri kötülemek mi istiyorum? Hayır, onu ne kadar sevdiğimi yıllarca söyledim durdum. Şairin keyfine karışmam: Vezni, kafiyeği ister kullanır, ister kullanmaz. Ama bir şiiri vezinsiz kafiyesizdir diye ille yeni bulanlardan da değilim.

Vezin, kafiye dış kalıplardır. Bir dış kalıp olduğu gibi bir de iç kalıp vardır. Bugünkü şairlerimizi incelediğimiz zaman

bulduğumuz ortak vasıflar iç kalıptır. Dış kalıp nasıl eskirse iç kalıp da öylece eskir. Diyelim ki bugünkü şiirin, genç şiirin başlıca vasfı, bazı kimselerin söyledikleri gibi yaşamak sevgisi, yaşamaktan duyulan hazdır. Gün gelir, bu konudan bezilir, yaşamaktan duyulan hazzı söylemek eskir. Öyle ise yaşamak hazzı, bugünkü şiirin iç kalıbıdır: vezinsizliği kafiyesizliği gibi onun üzerinde de çok durmaya değmez. Yarın eskiyecek bir yenilikten bana ne? Ben ona yenilik dersem bundan yüz yıl sonra gelecek insanlar: “Şuna da bak! Bu kadar eski bir şeye yeni diyorlar!” demezler mi? Benim bugün yeni sayacağım şey, bundan beş yüz yıl, bin yıl sonra da yeni gözükmelidir.

Gerek bugün, gerek bundan bin yıl sonra yeni gözükecek şey ise ancak bir şairin, bir sanat adamının kişiliği, kendinden başka kimsede bulunmayan vasfıdır. Yeni şair Homeros, yeni yazar Montaigne...

0 yenilik eskimediği gibi ona benzemek de kimsenin elinden gelmez.

Bir şairin, bir sanat adamının nasıl değeri herkesten başka olmasında, kimseye benzememesindedir demek istiyorum? Şair, sanat adamı bana hiç benzemiyorsa, yalnız kendini söyleyip de beni söylemiyorsa ondan bana ne? Ben bir sanat eserinde kendi sevinçlerimi, kendi acılarımı görmeliyim ki ona ilgi gösterebileyim, onu anlayabileyim. Yoksa bana büsbütün yabancı kalır. Onun karşısında bir şaşkınlık duyabilirim, ama sevemem, kendi hayatıma karıştıramam.

Hayır, bir sanat adamının kişiliği herkesten başka olmasında değil, herkesle bir olmasındadır. Yalnız kendisinde bulunan bir şeyi söyler, ama onu söyleyen bütün insanları söyler. Yalnız kendine vergi olan bir söyleyişi vardır ki, onda her insan, küçük büyük her insan kendini bulabilir. Yeni şair: “Malumdur benim suhanım mahlas istemez” diyebilen, bunu haklı olarak söyleyebilen adamdır; ama bu: “Benim şiirimde yalnız ben varım” demek değildir: “Benim şiirimde bütün insanlık vardır, ama bunu ancak ben böyle söyler, sezdirebilirim” demektir.

Öyle ise yeni şair, yeni sanat adamı insanda, kendisinden önce

bilinmeyen birtakım duygular bulan, yahut o duyguları yaratan kişi midir? Hayır, hiçbir sanat adamı insanlıkta yeni bir duygu bulmaz, yeni bir duygu yaratmaz. Zaten var olan duyguları söyler. Ancak öyle söyler ki biz o duyguların, o şairin söylediğinden başka türlü söylenemeyeceğini, o şairin o duygulara en uygun deyişi bulduğunu sanırız. Yeni şair, eskimeyen, ölmeyen yeni şair, bir dil arasından insanlara kendilerini en iyi anlatacak, sezdirecek şekiller bulmuş olan adamdır.

Nurullah ATAÇ. Edebi tankyt